

ДОДАТОК А
Копії публікацій

**Громадська організація
«Київський економічний науковий центр»**

УДК 330.342:339.922ЄС(063)
П27

Перспективи розвитку економічної системи з урахуванням сучасних євроінтеграційних процесів: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 9 листопада 2019 р.). – К.: ГО «Київський економічний науковий центр», 2019. – 132 с.

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

УДК 330.342:339.922ЄС(063)
П27

**«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ
СИСТЕМИ З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНИХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ»**

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

9 листопада 2019 року

Київ
2019

© Колектив авторів, 2019
© Київський економічний науковий центр, 2019

ЗМІСТ

**СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ
ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ**

Бутков О. Р., Тихомирова К. С. ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	6
---	---

**СЕКЦІЯ 2. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО
І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ**

Бойко В. В. ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЙ ВИХОДУ НА МІЖНАРОДНІ РИНКИ ПІДПРИЄМСТВ АПК	8
Галбен И. А., Рошка П. И. ИНВЕСТИЦИОННАЯ АКТИВНОСТЬ И ПРОДВИЖЕНИЕ ЭКСПОРТА В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА	11
Іванова К. О. МВФ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТНО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН	16
Nikolayev Yu., Zaslavska N. MECHANISM OF INFLUENCE OF INTERNATIONAL TRADE ON THE ECONOMIC GROWTH OF STATES	20
Пашенко О. В., Карташова В. В. ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	22

**СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ**

Бутырин И. А. ОСОБЕННОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ДОХОДОВ В УСЛОВИЯХ РОСТА НЕРАВЕНСТВА	26
Карп І. М. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК І ДОВКІЛЛЯ: ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ	28
Подирак З. Ю. ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА ЕКОНОМІЧНУ ПОЛІТИКУ	32
Радченко О. П. ОСНОВНІ ФОРМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ	35

СЕКЦІЯ 4. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Адонін С. В., Калашнікова Ю. М. ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	38
Базалійська Н. П., Яцук В. О. КОНТРОЛІНГ ЯК ІННОВАЦІЙНА КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ТРУДОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ	40

Бокша І. В., Фролова Н. Є. СУЧАСНІ МЕТОДИ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ	44
Бурковська С. М., Саргсян Е. Ш. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ	48
Городецька А. Є. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	51
Григорчук Т. В., Григор'єва К. О. КОМУНІКАТИВНА ПОЛІТИКА У ПРОСУВАННІ ПЕРСОНАЛЬНОГО БРЕНДУ В ШОУ-БІЗНЕСІ	55
Железняк К. Л., Губенко Я. В. ОРГАНІЗАЦІЯ МАРКЕТИНГУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	58
Калачова К. О., Ситников М. М. ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ	61
Линник О. І. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОСНАЩЕННЯ ЗАКЛАДІВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА СУЧАСНИМ ТЕХНОЛОГІЧНИМ УСТАТКУВАННЯМ	63
Парфьонова А. О. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ SCRUM В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	65
Полозова Т. В., Тимофєсенко В. С. ПОНЯТТЯ І СТРУКТУРА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	69
Рудакова Г. І., Гончарук А. І. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	72
Співак Ж. С. МОТИВАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ МЕДИЧНИМ ЗАКЛАДОМ	76
Хетагурова Д. О. МОНІТОРИНГ СУЧАСНОГО СТАНУ ЗАКЛАДІВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА М. ІЗМАЇЛ	79
Хотєєва Н. В., Костров О. О. АУТСОРСІНГ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКИХ КОМПАНІЯХ	82
СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА	
Гриник О. І. КЛЮЧОВІ ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ШВИДКІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ	84
Саламаха Д. М. ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВ М'ЯСОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ	86

Полозова Т. В.
доктор економічних наук,
завідувач кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою

Тимофєєнко В. С.
магістрант

*Харківський національний університет радіоелектроніки
м. Харків, Україна*

ПОНЯТТЯ І СТРУКТУРА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Проблема фінансової безпеки України має кардинальне значення не тільки в рамках сфери національної безпеки, а й розглядається в контексті економічного стану підприємств України. На фінансові інтереси будь-якого економічного суб'єкта безпосередньо впливають зовнішні та внутрішні фактори, серед яких є загрози фінансовій безпеці. Тому на сучасному етапі розвитку економіки України актуальним постає питання щодо забезпечення фінансової безпеки підприємств як основи їх ефективної діяльності.

Питання забезпечення фінансової безпеки підприємств активно досліджуються багатьма науковцями, серед яких: О.Ю. Амосов [1], А.С. Крутова [2], А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський [3], М.М. Єрмошенко, К.С. Горячева [4], О.В. Малик [5] та інші. Складність питання забезпечення фінансової безпеки на підприємстві зумовлює необхідність і важливість подальшого теоретичного і практичного дослідження його сутності.

Більшість науковців вважають, що фінансова безпека є основною складовою економічної безпеки підприємства.

Науковець О.Ю. Амосов пропонує фінансову безпеку підприємства розглядати «як міру гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища, що діють поза межами підприємства» [1, с. 78].

Колектив авторів у роботі [2] визначає фінансову безпеку підприємства як «стан фінансової системи підприємства, при якому завдяки ефективному управлінню фінансовими ресурсами забезпечується його стабільний розвиток, нейтралізація фінансових ризиків та загроз, узгодженість фінансових інтересів та реалізація стратегічних цілей діяльності» [2, с. 13]. При цьому визначальними ознаками цього поняття є [2, с. 13]: фінансовий стан; фінансові інтереси; фінансові ресурси; ступінь (стан) захищеності фінансових інтересів; фінансова стабільність; фінансові відносини.

Досліджуючи дану проблематику, А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та інші розглядають фінансову безпеку підприємства «як стан здатності здійснювати свою господарську, зокрема й фінансову діяльність, ефективно і стабільно шляхом використання сукупності взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та контрольних заходів фінансового

характеру, що мають оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити належний їх рівень та нівелювати вплив ризиків внутрішнього та зовнішнього середовища» [3, с. 25].

Метою забезпечення фінансової безпеки підприємства є досягнення найвищої ефективності та стабільності його функціонування і створення передумов розвитку шляхом своєчасного виявлення та запобігання зовнішнім і внутрішнім небезпекам та загрозам.

У результаті проведених досліджень можна виокремити декілька підходів до інтерпретації поняття «фінансова безпека підприємства»: складова економічної безпеки підприємства; здатність ефективно використовувати потенціал підприємства; рівень фінансового стану підприємства; ефективна фінансова стратегія; діяльність з управління ризиками; специфічний вид економічних відносин.

Функціональна структура фінансової безпеки підприємства наведена на рис. 1.

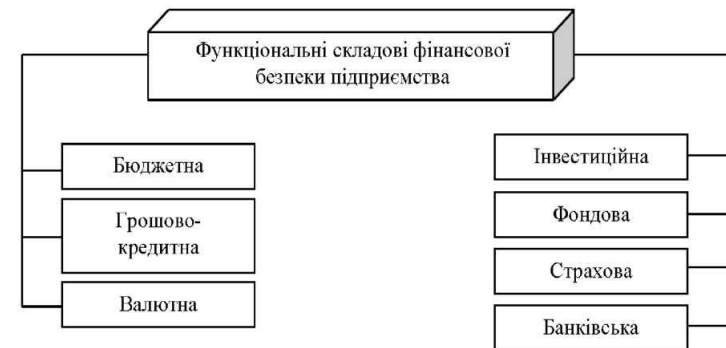

Рис. 1. Функціональна структура фінансової безпеки підприємства

Джерело: складено авторами за [2-5]

До функціональної структури фінансової діяльності і відповідно фінансової безпеки підприємства відносяться такі [2-5]:

- бюджетна – взаємовідносини з бюджетом (податки і збори до бюджетів, при наявності – бюджетні кредити або бюджетне фінансування);
- грошово-кредитна – кредити під операційну діяльність, виплата заробітної плати працівникам, розрахунки з постачальниками і отримання грошових коштів від покупців продукції і послуг;
- валютна – при здійсненні експортно-імпортних операцій (купівля і продаж валюти, кредити в іноземних валютах, розрахунки з іноземними споживачами і постачальниками продукції та послуг у валюті);

- банківська – взаємовідносини підприємства з банками по кредитах і депозитах;
- інвестиційна – капітальні вкладення у розвиток підприємства, у тому числі за рахунок довгострокових кредитів;
- фондова – випуск підприємством власних акцій і купівля акцій інших підприємств,
- страхова – страхування майна підприємства або результатів його діяльності, безпечної праці і збереження здоров'я працівників.

Факторами фінансової безпеки підприємства є: сума та розмір усіх фінансових ресурсів підприємства; комплекс підходів до розрахункових відносин і фінансових потоків підприємства; можливість контролю внутрішніх і зовнішніх загроз діяльності підприємства; стабільність і стійкість фінансової системи підприємства.

Таким чином, фінансова безпека є базовою складовою економічної безпеки підприємства та однією із важливих характеристик забезпечення захисту діяльності підприємства від впливу негативних факторів зовнішнього та внутрішнього оточення і відображає рівень ефективності і стабільності функціонування підприємства в поточній і довгостроковій перспективі.

Література:

1. Амосов О.Ю. Фінансова безпека підприємства в сучасних умовах: теоретичний аспект. Проблеми економіки. 2011. № 4. С. 76–80.
2. Управління фінансовою безпекою підприємств торгівлі в умовах невизначеності: колективна монографія / За заг. ред. А.С. Крутової. Харків: Видавець Іванченко І.С., 2017. 264 с.
3. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та ін.; за заг. ред. А.О. Єпіфанова. Суми : УАБС НБУ, 2009. 295 с.
4. Єрмошенко М.М., Горячева К.С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : наук. моногр. Київ: Національна академія управління, 2010. 232 с.
5. Малик О.В. Концептуальні основи формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства. Університетські наукові записки. 2017. № 4. С. 207–218.

Рудакова Г. І.
магістр спеціальності «Менеджмент»

Гончарук А. І.
магістр спеціальності «Менеджмент»

Науковий керівник: **Найда І. С.**
кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У ринкових умовах розвитку аграрного сектору економіки України проблема мотивації праці набуває важливого значення. Розробка і впровадження ефективної системи мотивації праці сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності, продуктивності і, в кінцевому результаті, прибутковості підприємства. Також дозволяє не лише активізувати потенціал людини у напрямі досягнення мети, але й приносить задоволення працівникові в процесі праці через задоволення його потреб та забезпечує безпечні умови діяльності всього підприємства.

Дослідженню теоретико-методичних питань мотивації праці в аграрному секторі економіки присвячені наукові праці як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Так, важливі аспекти цієї проблеми знайшли висвітлення та набули розвитку в працях представників різних економічних шкіл, зокрема А. Сміта, Л. Маршалла, Ф. Тейлора, Е. Мейо та інших. Суттєвий внесок в досліджені проблем мотивації праці зробили відомі українські вчені: Д.П. Богиня, О.А. Бугуцький, В.С. Дієсперов, Г.А. Дмитренко, М.І. Карлін, Г.І. Купалова, В. Лагунін, М.М. Махненко, М. Нижній, В.М. Петюх, М.П. Поліщук.

Сучасний стан розвитку сільськогосподарських підприємств свідчить про негативні тенденції в мотивації праці навіть за умов впровадження нових досягнень НТП. Це обумовлено як зовнішніми (політична й економічна нестабільність в країні, невизначеність напрямів розвитку аграрної сфери, спад інвестиційної активності в галузь, скорочення власних інвестицій агропромислових підприємств внаслідок погіршення їх фінансового стану), так і внутрішніми причинами, які значною мірою обумовлені особливостями агропромислової галузі (сезонність робіт, структура виробництва, рівень розвитку соціальної інфраструктури, культура способу життя, демографічний стан: вік, здоров'я, кваліфікація, освіта працівника тощо).

Протягом останніх років в сільському господарстві України з різних причин спостерігається вивільнення трудових ресурсів. Так, у 2017 р. порівняно із 2013 р. середньооблікова кількість штатних працівників зменшилась на 15,4%. За статистичними даними у 2017 р. із штату сільськогосподарських

НОТАТКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ
СИСТЕМИ З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНИХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ»**

м. Київ, 9 листопада 2019 року

Редактор, коректор – А.В. Білий
Технічний редактор, комп'ютерна верстка – О.А. Головка

Видано за авторською редакцією.
Здано в роботу 11.11.2019 р. Підписано до друку 12.11.2019 р.
Формат 60х84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Цифровий друк. Ум. друк. арк. 7,67. Зам. № 1911-67. Тираж 100 прим.
Ціна договірна.
Віддруковано з готового оригінал-макету: ФОП Головка О.А.
Моб.тел: +38 099 414 86 36

Printed in Ukraine

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет радіоелектроніки

УДК 65.012.8 + 658.5:330.4

Редакційна колегія:

Полозова Т.В., доктор економічних наук (завідувач кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою),
Соколова Л.В., доктор економічних наук (професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою),
Костін Ю.Д., доктор економічних наук (професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою),
Лепейко Т.І., доктор економічних наук (професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою).

Відповідальний секретар – Помогалова Н.В.

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО)
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРИ ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ ТА
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ**

Рекомендовано рішенням НМР
Харківського національного
університету радіоелектроніки
Протокол від 24.02.2011 № 6

Збірник наукових праць здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою/ за ред. Т. В. Полозової та ін. Харків: Харківський національний університет радіоелектроніки, 2019. 133 с.

Збірник містить наукові статті здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою Харківського національного університету радіоелектроніки, які навчаються за спеціальностями 051 Економіка освітньо-професійної програми «Економічна кібернетика» та 073 Менеджмент освітньо-професійної програми «Управління фінансово-економічною безпекою». Статті подано в авторській редакції.

Харків 2019

© Харківський національний університет радіоелектроніки, 2019
© Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою, 2019

ЗМІСТ

1. AL-FAKHORE ESKNDER SULIAMAN SALTU. Analysis of Theoretical and Methodical Approaches to Assessing the Competitiveness of Enterprises.....	5	24. СТРАТЕГОПУЛОС Є. Ю. Зміст і основні завдання конкурентної розвідки на підприємстві.....	113
2. OMODARA OLUWATOBI OLAMIDE. Theoretical Aspects of Assortment Formation at the Enterprise.....	10	25. СУТРЕЙ С. О. Інструментарій сервісного обслуговування системи економічної безпеки підприємства.....	118
3. PENG GILBERT CHE. Mathematical Model of Company's Marketing Diagnostics.....	15	26. ТИМОФЄЄНКО В. С. Методичні підходи оцінки фінансової безпеки підприємства.....	123
4. TERFAS AHMED MASOUD ALI. Financial Analysis as a Key Element of Enterprise's Economic Activity.....	19	27. ТКАЧЕНКО А. Г. Методи оцінки збутових ризиків в системі економічної безпеки підприємства.....	128
5. ГЛУЩУК А. В. Методичні аспекти оцінки стану системи економічної безпеки підприємства.....	23		
6. ДМИТЕРКО Н. Ю. Методичне забезпечення діагностики кризового стану підприємства.....	28		
7. ЗІНОВ'ЄВА І. А. Джерела і чинники загроз економічній безпеці підприємства.....	33		
8. ІЛЬІНА А. О. Фінансова безпека банку як основа його стійкості.....	38		
9. КОНОНОВА О. С. Стратегічне забезпечення фінансово-економічної безпеки комерційних банків.....	43		
10. ЛАШИНА А. Г. Загрози економічній безпеці логістичного підприємства.....	47		
11. ЛЕВЧЕНКО М. В. Етапи управління кредитним ризиком в системі економічної безпеки комерційного банку.....	52		
12. ЛИТВИН С. В. Система соціально-економічної безпеки компанії як основа її стратегії.....	56		
13. ЛИТОВЧЕНКО В. О. Корпоративна безпека підприємства: теоретичні аспекти.....	60		
14. ЛОТВИНОВА В. В. Використання ризик-менеджменту для забезпечення економічної безпеки ІТ-підприємства.....	64		
15. ЛЮБІЧЕВА О. І. Дослідження розвитку регіонів України.....	68		
16. МАЗУРА А. Ю. Методи та моделі оцінки комунікативної ефективності рекламної діяльності підприємства.....	72		
17. МОСКАВЦОВА К. О. Структурна модель прогнозування облікової ставки Національного банку України.....	77		
18. НАЛЬОТКІНА М. С. Кадрова безпека як елемент системи економічної безпеки підприємства.....	81		
19. ПОКАСЬ А. В. Дослідження поняття «кадрова безпека» підприємства.....	85		
20. ПОШИТА А. М. Суть грошових потоків в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.....	90		
21. САМОЙЛОВА М. Р. Формування комплексної оцінки безпеки дистриб'ютора.....	96		
22. СТОЙКА М. В. Інвестиційна привабливість підприємства.....	100		
23. СТОЙКА О. В. Формування стратегії підприємства як необхідна умова його розвитку.....	106		

Тимофесенко В.С.,
науковий керівник
Костін Ю.Д., д.е.н., професор

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. Наведено функціональні складові фінансової безпеки підприємства. Проаналізовано вимоги до системи показників, що характеризують стан фінансової діяльності підприємства.

В статье рассмотрены подходы к оценке уровня финансовой безопасности предприятия. Приведены функциональные составляющие финансовой безопасности предприятия. Проанализированы требования к системе показателей, которые характеризуют состояние финансовой деятельности предприятия.

Ефективність фінансової діяльності підприємств значною мірою залежить від рівня її фінансової безпеки. Під забезпеченням фінансової безпеки підприємства розуміють діяльність фінансових агентів з мінімізації чи нейтралізації можливих або вже існуючих загроз фінансовій безпеці та захисту фінансових інтересів підприємства. Проблема фінансової безпеки України має кардинальне значення не тільки в рамках сфери національної безпеки, а й розглядається в контексті економічного стану підприємств України. На фінансові інтереси будь-якого економічного суб'єкта безпосередньо впливають зовнішні та внутрішні фактори, серед яких є загрози фінансовій безпеці. Тому на сучасному етапі ринкової економіки України актуальним постає питання щодо забезпечення фінансової безпеки підприємств як основи їх ефективної діяльності.

Плеяда вітчизняних і іноземних науковців досліджувала питання забезпечення фінансової безпеки підприємств, серед них: В.І. Франчук [1], Л. В. Гнилицька [2], М.П. Лазаренко [3], О.В. Нусінова [4], І. О. Бланк [5], А. О. Єпіфанов [6], О. А. Кириченко [7], Т.Б. Кузенко [8], Р. С. Папехин [9], В. Г. Сословський [10], О. І. Судакова [11] та інші. Складність питання забезпечення фінансової безпеки на підприємстві зумовлює необхідність і важливість подальшого теоретичного і практичного дослідження його сутності.

У сучасних умовах існує значна кількість праць, присвячених проблемам оцінки економічної безпеки та її складових як на рівні держави, регіону, так і на рівні окремих господарюючих суб'єктів. Активізувалися останнім часом і дослідження, присвячені проблемам оцінки фінансової безпеки як окремої системної категорії та окремого об'єкту дослідження. Однак, на сьогоднішній день відсутній єдиний науково-обґрунтований підхід і методика оцінки фінансової безпеки підприємства, що обумовлено невизначеністю критеріїв та методичної бази розрахунку її індикаторів. У зв'язку з цим виникає проблема

узагальнення та систематизації існуючих підходів до оцінки фінансової безпеки суб'єктів господарювання

Метою роботи є аналіз методичних підходів оцінки фінансової безпеки підприємства.

Розробка методів оцінки фінансової безпеки підприємства має важливе методологічне значення, яке пов'язане з необхідністю майже щоденного знання його фінансового стану і завдяки цьому підтримання в ринкових конкурентних умовах на належному рівні. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства важлива також при отриманні кредитів від комерційних банків. Зрозуміло, що останні при незадовільному стані фінансової безпеки підприємства кредитів йому не дадуть.

Якщо на рівні держави методи оцінки фінансової безпеки вже розроблені [1-2], то на рівні підприємства вони залишаються дискусійними. Це, насамперед, стосується вибору критеріїв оцінки фінансової безпеки підприємства, системи показників, що її характеризують, і методичних підходів до визначення рівня фінансової безпеки.

Основним критерієм оцінки рівня забезпечення фінансової безпеки підприємства слід вважати чистий прибуток. На основі цього критерію можна будувати всю систему показників (індикаторів), які характеризують стан фінансової безпеки [3-4]. Індикатори, або показники фінансової безпеки, виступають як кількісні характеристики стану фінансової діяльності, що відібрані для характеристики фінансової безпеки підприємства.

Доцільно проаналізувати методичний план оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. На сьогоднішній день відомі такі підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства:

– індикаторний (порівняння фактичних значень показників фінансової безпеки з пороговими значеннями індикаторів її рівня) [5, 9, 10]. Порогові значення індикаторів фінансової безпеки – це граничні величини, недотримання яких призводить до формування негативних тенденцій (виникнення загроз) у сфері фінансової безпеки. За такого підходу найвищий рівень фінансової безпеки підприємства досягається при умові, що уся сукупність індикаторів знаходиться в межах порогових значень, а порогове значення кожного з індикаторів досягається не за рахунок інших. Цей підхід слід визнати правильним і виправданим. У той же час використання цього підходу залежить в основному від визначення порогових значень, котрі змінюються в залежності від стану зовнішнього середовища, на яке підприємство майже не може впливати, а тільки пристосовуватися до нього;

– ресурсно-функціональний: а) оцінка стану фінансової безпеки на основі оцінки рівня використання фінансових ресурсів за спеціальними критеріями – власні фінансові ресурси і позикові фінансові ресурси; б) оцінка рівня виконання функцій – забезпечення високої фінансової ефективності діяльності підприємства, його фінансової стабільності і незалежності [10]. Такий підхід дуже широкий, оскільки, по-перше, процес забезпечення фінансової безпеки ототожнюється фактично з усією діяльністю підприємства і, по-друге, зводиться до оцінки використання ресурсів на підприємстві;

– на основі використання критерію «мінімум сукупного збитку, який завдається безпеці» [5, 9, 10]. Цей критерій дуже важко розрахувати через відсутність необхідних для цього бухгалтерських і статистичних даних. Напевно, потрібно запровадити додатковий облік. Тоді такий показник можна буде розрахувати лише експертним шляхом, який має свої межі точності;

– виходячи з достатності оборотних коштів (власних і позикових) для здійснення виробничо-збутової діяльності [7]. Цей підхід дуже вузький, оскільки охоплює не всі сфери фінансової діяльності підприємства і відповідно – фінансової безпеки. Може використовуватися для оперативного визначення рівня фінансової безпеки.

Виходячи з аналізу існуючих підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства, таку оцінку рівня пропонується здійснювати по кожній функціональній складовій фінансової безпеки, а потім експертним шляхом визначати інтегральний показник.

Функціональна структура фінансової безпеки підприємства наведена на рис. 1.

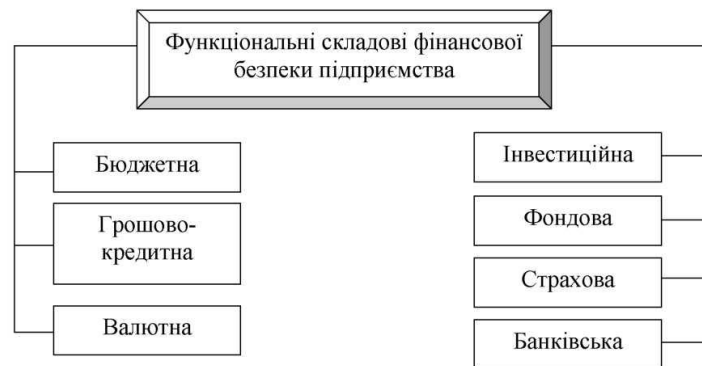

Рисунок 1 – Функціональна структура фінансової безпеки підприємства

До функціональної структури фінансової діяльності і відповідно фінансової безпеки підприємства відносяться такі [5]:

– бюджетна – взаємовідносини з бюджетом (податки і збори до бюджетів, при наявності – бюджетні кредити або бюджетне фінансування);

– грошово-кредитна – кредити під операційну діяльність, виплата заробітної плати працівникам, розрахунки з постачальниками і отримання грошових коштів від покупців продукції і послуг;

– валютна – при здійсненні експортно-імпортних операцій (купівля і продаж валюти, кредити в іноземних валютах, розрахунки з іноземними споживачами і постачальниками продукції та послуг у валюті);

– банківська – взаємовідносини підприємства з банками по кредитах і депозитах;

– інвестиційна – капітальні вкладення у розвиток підприємства, у тому числі за рахунок довгострокових кредитів;

– фондова – випуск підприємством власних акцій і купівля акцій інших підприємств,

– страхова – страхування майна підприємства або результатів його діяльності, безпечної праці і збереження здоров'я працівників.

Показники (індикатори) фінансової безпеки підприємства, з одного боку, повинні входити до складу системи показників, які характеризують умовну структуру фінансової безпеки підприємства у складі вищевказаних функціональних складових (підсистем). З іншого, індикатори фінансової безпеки підприємства мають бути водночас показниками системи індикаторів, що характеризують стан фінансової діяльності підприємства, тобто входити до її складу, оскільки відображають певний стан цієї безпеки і повністю базуються на показниках фінансової діяльності.

Із системи показників, що характеризують стан фінансової діяльності підприємства, слід вибрати ті, які відповідають таким вимогам [8, 11]:

– бути простими при розрахунках і для розуміння. Відповідно до цього значення показників через спеціально побудовані математичні формули мають змінюватися від 0 (відсутність фінансової безпеки) до 1 (найвищий рівень фінансової безпеки);

– повинні бути суттєвими і значущими;

– базуватися на чинній бухгалтерській та статистичній звітності, а також на оперативному (внутрішньо-системному, внутрішньо-корпоративному) обліку, якщо він є;

– бути оперативними для відповідного реагування на стан фінансової безпеки;

– характеризувати якісний та кількісний стан фінансової безпеки у статичній динаміці;

– повністю і комплексно охоплювати всі сторони фінансової діяльності підприємства, адекватно відображати фінансову діяльність підприємства в комплексі;

– характеризувати достатню глибину і широту ретроспективи стану фінансової безпеки на основі постійного моніторингу;

– бути тими з них, які застосовуються в плануванні, обліку і аналізі фінансової діяльності підприємства.

Таким чином, на сьогоднішній день фінансова безпека є однією з найбільш актуальних і значущих, проте наукові підходи та методичне забезпечення щодо оцінювання рівня фінансової безпеки підприємств потребують подальшого дослідження і вдосконалення.

Практичне застосування оцінки фінансової безпеки підприємств дозволить отримувати об'єктивну інформацію щодо фінансового стану підприємства та визначати конкретні напрямки підвищення рівня їх фінансової безпеки.

Перелік джерел посилання

1. Франчук В. І. Герасименко Л. В., Гончарова В. О., Живко З. Б., Кіржецький Ю. І. Економічна безпека: навч. посіб.; Ред.: В. І. Франчук; МВС України, Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів: Друк, 2010. 243 с.
2. Гнилицкая Л. В., Захаров А. И., Прыгунов П. Я. Теоретико-методологические и прикладные основы обеспечения экономической безопасности субъектов хозяйственной деятельности: монография. Киев: Дорадо-Друк, 2011. 290 с.
3. Лазаренко М. П., Ніколаєнко К. М. Фінансова безпека підприємства та її управління. URL: http://www.rusnauka.com/1_KAND_2010/Economics/10_57970.doc.htm
4. Нусінова О. В. Оцінка фінансової безпеки підприємств: монографія. Кривий Ріг: Діоніс, 2011. 189 с.
5. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия. Киев: Эльга, Ника-Центр, 2004. 784 с.
6. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. редакцією д-ра економ. наук, проф. А. О. Єпіфанова. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.
7. Кириченко О. А., Кудря І. В. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах кризи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 10. С. 22–26.
8. Кузенко Т. Б. Управление финансовой безопасностью на предприятии. *Бизнес-информ.* 2007. № 12 (1). С. 27–29.
9. Папехин Р. С. Индикаторы финансовой безопасности предприятий. Волгоград: Волгоградское научное изд-во, 2007. 16 с.
10. Сословський В. Г., Яловенко Ю. С. Науково-методичні підходи до діагностування фінансової безпеки підприємства. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: збірн. наук. праць*. 2012. № 2 (13). С. 113–117.
11. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства. *Економічний простір*. 2008. № 9. С. 140–148.

Ткаченко А. Г.,
науковий керівник
Костін Ю. Д., д. е. н., професор

МЕТОДИ ОЦІНКИ ЗБУТОВИХ РИЗИКІВ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Систематизовано основні методи оцінки збутових ризиків в системі економічної безпеки підприємства: аналітичний метод, метод використання аналогів, комплексний метод. Наведено методику розрахунку ризику в абсолютному та відносному вираженнях.

Систематизированы основные методы оценки сбытовых рисков в системе экономической безопасности предприятия: аналитический метод, метод использования аналогов, комплексный метод. Приведена методика расчета риска в абсолютном и относительном выражениях.

Трансформаційні явища в економіці України, динаміка макроекономічних показників, посилення конкурентної боротьби, підвищення вимог споживачів до товарів і послуг, зниження купівельної спроможності населення обумовлюють необхідність пошуку механізмів та подальшого удосконалення підходів до оцінки ризикованості збутової діяльності підприємств як одного із найважливіших елементів системи його економічної безпеки. Для визначення резервів підвищення ефективності збутової діяльності підприємствам необхідно систематично здійснювати її аналіз за допомогою інструментів стратегічного менеджменту і стратегічного маркетингу, кількісних методів оцінки збутових ризиків.

Ризик – це можливість небезпеки, невдачі [1, 2]. У цьому визначенні суттєве навантаження несе слово «можливість», яке означає, що невдача може бути, а може й не бути. Важливим показником ефективності роботи підприємства є прибуток, при цьому підприємство прагне отримувати якомога більший прибуток. Ризик є вартісним вираженням імовірнісної події, що веде до втрат. Ризик тим вищий, чим вища можливість отримання прибутку. Він утворюється внаслідок відхилень дійсних даних від оцінки цих даних на основі їхнього дійсного стану і прогнозів. Ці відхилення можуть бути позитивними і негативними. Позитивні відхилення визначають можливість збільшення прибутку, негативні – можливість втрат, тобто ризик. Сукупність дій зовнішніх факторів формує певний рівень нестабільності зовнішнього середовища, врахування чого обумовлює доцільність застосування на підприємстві певного інструментарію оцінки збутових ризиків.

Теоретико-методичні аспекти оцінки збутових ризиків підприємства розглядалися в роботах багатьох авторів: Д. А. Штефанич, О. С. Братко, О. Д. Дячун, Н. З. Лагоцька, Р. Б. Окрепкий [1], С. К. Рамазанов, О. А. Бурбело, О. М. Ляшенко [2], В. М. Москалець [3], В. В. Вітлінський, С. І. Наконечний, О. Д. Шарапов, П. І. Верченко, Г. І. Великоіваненко [4], Н. М. Лавріненко, О. К. Щетініна [5] та інших. Питання ідентифікації ризиків у системі

$$L_i = P - W_i. \quad (3)$$

На практиці часто можуть виникнути ситуації, коли недостатньо знати тільки лише величину ризику в абсолютному вираженні, а його значення необхідно порівняти визначеними показниками, що характеризують діяльність підприємства.

Розрахунок ризику у відносному вираженні може бути зроблений за формулою [3-5]:

$$R_i = L_i / P_i, \quad (4)$$

де R_i – відносне значення ризику по i -му параметру.

Визначення відносної величини ризику є досить важливою задачею, оскільки може використовуватися як індикатор рівня економічної безпеки підприємства. Перспективами подальших досліджень є аналіз теоретико-методичних підходів до оцінки ризиків інших видів діяльності підприємства.

Перелік джерел посилання

1. Штефанич Д. А., Братко О. С., Дячун О. Д., Лагоцька Н. З., Окрепкий Р. Б. Маркетинговий аналіз: навч. посіб.; ред.: Д. А. Штефанич; Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль. Економічна думка ТНЕУ, 2012. 295 с.
2. Рамазанов С. К., Бурбело О. А., Вітлінський В. В., Ляшенко О. М. Ризики, безпека, кризи і сталий розвиток в економіці: методології, моделі, методи управління та прийняття рішень: монографія. Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. Луганськ: Ноулідж, 2012. 947 с.
3. Москалець В. М. Оцінка промислового ризику на підприємствах металургійного комплексу. *Проблеми охорони праці в Україні*. 2011. Вип. 21. С. 22-28.
4. Вітлінський В. В., Наконечний С. І., Шарапов О. Д., Верченко П. І., Великоіваненко Г. І. Економіко-математичне моделювання: навч. посіб. Київ: Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана, 2008. 536 с.
5. Лаврінченко Н. М., Щетініна О. К. Економіко-математичні моделі в управлінні та економіці: навч. посіб. Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Донецьк, 2010. 234 с.
6. Храпкіна В. Ідентифікація ризиків у системі управління фінансовою безпекою підприємства. *Схід*. 2015. № 1. С. 42-47.
7. Діденко Є. О. Оцінювання ризикованості господарської діяльності підприємства на основі рівня економічної безпеки. *Технології та дизайн*. 2015. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/td_2015_1_19
8. Колісніченко П. Т. Загрози, ризики та небезпеки в системі економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2017. Вип. 24(1). С. 56-59.

Наукове видання

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ КАФЕДРИ ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ ТА УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Підп. до друку 27.11.19. Формат 60х84 1/16. Спосіб друку –
ризографія. Умов. друк. арк. 7,8. Тираж 45 прим. Ціна договірна.

Віддруковано в типографії ФОП Андреев К.В.
61166, Харків, вул. Богомольця, 9, кв. 50.
Свідectво про державну реєстрацію
№24800170000045020 від 30.05.2003 р.
ep.zakaz@gmail.com
тел. 063-993-62-73